

Ministerieel besluit tot voorlopige bescherming als monument van de nijverheidsschool en lagere school uit 1857-1912 in Gent

DE VLAAMSE MINISTER VAN BUITENLANDS BELEID EN ONROEREND ERFGOED,

Gelet op het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013, artikel 6.1.1,

Gelet op het besluit van de Vlaamse Regering van 25 juli 2014 tot bepaling van de bevoegdheden van de leden van de Vlaamse Regering, artikel 6, 1°;

Gelet op het advies van het college van burgemeester en schepenen van Gent, gegeven op 27 april 2017, waarvan de behandeling is opgenomen in bijlage;

Gelet op het advies van de departementen of agentschappen van de Vlaamse overheid, bevoegd voor ruimtelijke ordening, woonbeleid en onroerend erfgoed, leefmilieu, natuur en energie, mobiliteit en openbare werken, landbouw en visserij, waarvan de behandeling is opgenomen in bijlage;

Gelet op het advies van de Vlaamse Commissie Onroerend Erfgoed, gegeven op 22 mei 2017, waarvan de behandeling is opgenomen in bijlage;

Overwegende dat het waarderend onderzoek, waarvan de resultaten zijn opgenomen in het beschermingsdossier, de erfgoedwaarde van de nijverheidsschool en lagere school uit 1857-1912 aantoonst;

Overwegende dat de nijverheidsschool en lagere school uit 1857-1912 als monument architecturale waarde bezit die als volgt wordt gemotiveerd:

Het complex is een representatief voorbeeld van de Rundbogenstil, een eclectische vorm van neoromaanse vormgeving – zoals de naam zegt in de eerste plaats gekenmerkt door de toepassing van rondbogen – met verwerking van elementen uit de Italiaanse (Florentijnse) renaissance, de byzantijnse en/of vroegchristelijke stijl en de gotiek (zoals de decoratie met vierlobben). De bewaring van het oorspronkelijk schrijnwerk, die bepalend is voor deze stijl, verleent het complex een grote gaafheid en herkenbaarheid. De Rundbogenstil werd vooral toegepast midden 19de eeuw, maar bij dit complex hield men uitzonderlijk tot begin 20ste eeuw vast aan deze vormgeving wat het geheel een hoge ensemblewaarde geeft en wat getuigt van de blijvend hoge waardering voor deze architectuur.

Het complex nuanceert ook het gekende verhaal van de 19de-eeuwse scholenbouw in Vlaanderen: een evolutie van neoclassicisme naar neo-Vlaamserenaissance-stijl en neogotiek, eventueel aangevuld met een ideologische connotatie (waarbij neoclassicisme en later neo-vlaamserenaissance-stijl staan voor de liberale ideologie, en neogotiek voor het (ultramontane) katholicisme). Hoewel ideologie in sommige gevallen een rol speelde, is het duidelijk dat dit minder doorslaggevend was in de stijlkeuze dan bijvoorbeeld het onderscheid tussen betalende scholen (zoals deze aan de Lindenlei) met een rijkelijk gedecoreerde architectuur, en de kosteloze, veel soberdere gemeentescholen. Van de 38 bewaarde Gentse stadsscholen uit de lange 19de-eeuw zijn slechts twee niet-representatieve voorbeelden beschermd als monument, en is de meisjesschool aan de Lindenlei één van de meest interessante.

De gebouwen aan de Lindenlei illustreren bovendien hoe de architectuur werd ingezet als opvoedings- en disciplineringsinstrument. Voorbeelden hiervan zijn enerzijds het besloten karakter van de site (ondanks de centrale locatie zoveel mogelijk afgezonderd van de straat met hoog geplaatste ramen die geen uitzicht en afleiding toelaten) en anderzijds het permanente toezicht binnen de muren (onder andere gerealiseerd door de openingen in de muren van de traphallen).

De gebouwen hebben een belangrijke plaats in het oeuvre van de ontwerpers, in de eerste plaats van Adolphe Edouard Theodore Pauli (1820-1895). Pauli kwam uit een Duitse familie en volgde ook middelbaar onderwijs in Duitsland. In 1841 behaalde hij het diploma van ingenieur-architect aan de Rijksuniversiteit in Gent waarna hij zijn studies voortzette aan de school voor architectuur in München (1846). Ter voltooiing van zijn studies verbleef hij nog drie jaar in Italië. In 1850 startte hij in Gent zijn carrière als professor-directeur in de architectuur aan de Koninklijke Academie voor Schone Kunsten en zeven jaar later werd hij benoemd tot stadsarchitect, een ambt dat hij zou uitoefenen tot 1867. Belangrijke realisaties van hem zijn de Infirmerie van de Rijkskolonie voor Gezinsverpleging (1861-1862) in Geel en het Guislaingesticht (1853-1876), het Lousbergsinstituut (1861-1866), het burgerlijk hospitaal "De Bijloke" (1864-1880), het universitaire "Instituut der Wetenschappen" (1883-1890) en heel wat scholen in Gent. Hij hanteerde hierbij zowel de neo-Italiaanse renaissance als de Rundbogenstil (ongetwijfeld onder invloed van zijn opleiding in München en Italië) en in mindere mate de neogotiek. De school aan de Lindenlei is stilistisch dan ook exemplarisch voor zijn oeuvre. Ook zijn voorliefde voor symmetrie, het gebruik van een centrale as, en het voorzien van binnenplaatsen, zijn kenmerken van zijn architectuur die in dit complex naar voor komen.

De noordelijke uitbreiding van 1897-1900 lijkt door de consequente toepassing van de Rundbogenstil op het eerste gezicht minder representatief voor het oeuvre van Charles Van Rysselberghe (1850-1920) maar ze illustreren zijn reputatie als scholenbouwer (niet minder dan 22 van de 38 Gentse gemeentescholen uit de periode 1800-1914 zijn van zijn hand) en zijn rationele-economische toepassing van nieuwe materialen zoals ijzer (bijvoorbeeld in de overkapping van de lokalen);

Overwegende dat de nijverheidsschool en lagere school uit 1857-1912 als monument historische waarde bezit die als volgt wordt gemotiveerd:

De site is een getuige van de evolutie van het onderwijs als instelling. Van midden 16de eeuw tot eind 18de eeuw was er op deze plek een meisjesschool gevestigd als onderdeel van het klooster. In de 19de eeuw richtte de stedelijke overheid er een nijverheidsschool (1827) en een stedelijke lagere school (1867) op. De nijverheidsschool is de oudste technische school in Vlaanderen en herinnert aan de verwezenlijkingen inzake onderwijs en industrialisering van het Hollandse regime in Gent. De constante uitbreiding van haar gebouwenpatrimonium in de 19de en 20ste eeuw weerspiegelt het belang van Gent als industriestad. De meisjesschool getuigt van de koppositie die België volgens de Parijse stadsarchitect Félix Narjoux (1878) midden 19de eeuw had inzake scholenbouw, mede dankzij de wet op het lager onderwijs van 23 september 1842 die stelde dat er in elke gemeente een school moest zijn. De stad Gent nam bovendien in België een voortrekkersrol op, onder andere op het gebied van lagere scholen voor meisjes.

De site is representatief voor de invloedrijke rol van de 19de-eeuwse stadsarchitecten als ontwerpers van openbare gebouwen, en in het bijzonder hun rol in de uitbouw van de schoolinfrastructuur. Pauli (1856-1867) ontwierp vijf scholen waarvan de nijverheidsschool als eerste en de meisjesschool als laatste, J. P. Hofman (1867-1879) voerde verschillende verbouwingen en uitbreidingen uit aan het Gentse scholenpatrimonium, en Charles Van Rysselberghe (1879-1916) coördineerde de bouw van niet minder dan 22 nieuwe stadsscholen, naast verscheidene verbouwingen en uitbreidingen.

Het lot van het Sint-Agneteklooster dat zich vanaf midden 15de eeuw tot eind 18de eeuw op deze site bevond, is representatief voor de geschiedenis van heel wat religieuze instellingen die eind 18de eeuw werden afgeschaft, waarna hun onroerende goederen gebruikt werden voor openbare functies zoals onderwijs.

Ten slotte verlenen de schoolgebouwen als context betekenis aan het als monument beschermde gedenkteken op de binnenplaats (MB van 24 november 2011), dat hulde brengt

aan de slachtoffers van de Eerste Wereldoorlog en Tweede Wereldoorlog die verbonden waren aan de vroegere nijverheidsschool, later het Koninklijk Technische Atheneum;

Overwegende dat de nijverheidsschool en lagere school uit 1857-1912 als monument technische waarde bezit die als volgt wordt gemotiveerd:

Een heel typisch aspect voor de 19de-eeuwse schoolarchitectuur is de aandacht voor gezonde lucht door middel van ventilatie, wat nog aanwezig is bij de gebouwen uit de periode 1857-1900. De verluchting en verlichting van de gebouwen gebeurde door middel van vernieuwende constructies (in het bijzonder de ventilatieroosters en opengaande delen in het schrijnwerk);

Overwegende dat de nijverheidsschool en lagere school uit 1857-1912 als monument archeologische waarde bezit die als volgt wordt gemotiveerd:

Van de 15de eeuw tot eind 18de eeuw bevond zich op deze site het Sint-Agneteklooster, met onder andere een kerk en kloostergang. Dit klooster is fragmentair bewaard gebleven in de huidige gebouwen en hoogstwaarschijnlijk bleven ook in de ondergrond heel wat sporen bewaard,

BESLUIT:

Artikel 1. Met toepassing van artikel 6.1.1 tot en met artikel 6.1.11 van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013 en artikel 6.2.1 van het Onroerenderfgoedbesluit van 16 mei 2014 worden de volgende onroerende goederen voorlopig beschermd als monument:

Nijverheidsschool en lagere school uit 1857-1912, Lindenlei 38 in Gent, bekend ten kadaster: Gent, 15de afdeling, sectie F, perceelnummer 0701G.

De voorlopig beschermde onroerende goederen zijn aangeduid op het plan dat als bijlage bij dit besluit wordt gevoegd.

De fotoregistratie van de fysieke toestand van de voorlopig beschermde goederen wordt als bijlage bij dit besluit gevoegd.

Art. 2. §1. Het monument heeft de volgende erfgoedwaarden:

- 1° architecturale waarde;
- 2° historische waarde;
- 3° technische waarde;
- 4° archeologische waarde.

§2. De erfgoedelementen en de erfgoedkenmerken van het monument zijn:

Exterieur

Het beschermde monument bestaat uit een brede monumentale vleugel (nok parallel aan de straat), uitziend op de straat, en haaks erop twee even monumentale vleugels die een smalle rechthoekige binnenplaats omsluiten die ook aan de achterzijde bebouwd is. De meest zuidelijke van de twee haakse vleugels is de nijverheidsschool (1857-1859) die een L-vormig complex vormt samen met de meisjesschool (1865-1867) aan de zuidzijde van de Lindenlei. De uitbreiding van de nijverheidsschool uit 1897-1900 vormt de noordelijke haakse vleugel en is een T-vormig gebouw met gevel aan de Lindenlei. In het zuidelijke deel van dat T-vormige volume aan de Lindenlei bevindt zich de centrale toegang tot de binnenplaats. Aan de zijde van de binnenplaats is tegen dit volume een overdekte gaanderij aangebouwd met zadeldak op eenvoudig ijzeren gebint en ijzeren zuiltjes met standvinken. Dit geeft de binnenplaats de functie van een *préau*, een multifunctionele, semipublieke ruimte, typisch voor het 19de-eeuwse schoolgebouw. Aan de westzijde van de rechthoekige binnenplaats

bevindt zich een als monument beschermd oorlogsgedenkteken. Ten westen van het volume uit 1857-1859 is de motorenzaal aangebouwd.

In de ondergrond bevinden zich hoogstwaarschijnlijk resten van het klooster dat zich op deze site bevond van de 15de eeuw tot eind 18de eeuw, met onder andere een kerk en kloostergang.

De gevelarchitectuur aan de Lindenlei en aan de zuidzijde van de binnenplaats (nijverheidsschool van 1857-1859) is opgevat in Rundbogenstil, een eclectische stijl met voornamelijk neoromaanse elementen zoals de rondboogvormige gevelopeningen met gelijkvormige nissen en roedeverdeling, de baksteenfriezen en het horizontale accent, maar ook met invloeden van de Italiaanse renaissance en neogotiek. In het bijzonder wordt gewezen op het uiterst waardevolle originele schrijnwerk dat vrij algemeen bewaard is (wat heel uitzonderlijk is) en dat ook typisch is voor de ontwerper (Adolphe Pauli). De omkadering van de vensters is uitgevoerd in hout, de roedeverdeling in ijzer. De meeste vensters bevatten opengaande onderdelen voor ventilatie. (bijvoorbeeld het oculus) maar de detaillering is gevarieerd. Zo zijn de vensters op de eerste verdieping van de nijverheidsschool uit 1857-1859 ingevuld met metalen geprofileerde tweelichten waarop een geprofileerd oculus en stijlen die uitgewerkt zijn als zuiltjes met kapiteel.

De nijverheidsschool van 1857 heeft een lijstgevel van negentien traveeën en twee bouwlagen onder een zadeldak met markerend middenrisaliet van zeven traveeën en drie bouwlagen, afgelijnd door pilasters. De gevel wordt verlevendigd door een borstwering met een overhoekse baksteenfries en een fries met vierkante paneeltjes waarin vierlobmotief (met daarin decoratieve ventilatieroosters), alsook een overhoekse baksteenfries onder de kroonlijst. Voor 1908 telde dit middenrisaliet twee bouwlagen en werd het bekroond met een attiek en centraal aediculum. Deuren en vensters zijn rondboogvormig met bakstenen waterlijsten, in het middenrisaliet per travee gevat en afgelijnd door lisenen. De later toegevoegde tweede verdieping van het middenrisaliet bevat kleinere, gekoppelde vensters met hardstenen middenstijl. Het parement is uitgevoerd in rode Boomse baksteen met rode knipvoegen.

De voormalige meisjesschool (het zuidelijk volume aan de Lindenlei) heeft een rode bakstenen lijstgevel van zeven traveeën en twee bouwlagen onder een schilddak, met een middenrisaliet van vijf traveeën met lisenen en boogfriezen, geflankeerd door vlakke pilasters eindigend op postamenten die de volle bakstenen attiek begrenzen. Decoratie wordt – net zoals bij de nijverheidsschool uit 1857 – gevormd door een borstwering met een overhoekse baksteenfries en een fries van vierkante paneeltjes met vierlobmotief (en decoratieve ventilatie- of verwarmingsroosters), alsook een overhoekse baksteenfries onder de kroonlijst. Centraal wordt de lijstgevel bekroond door een hardstenen gevelsteen met het wapenschild van de stad Gent en het opschrift "*Ecole communale pour demoisselles MDCCCLXV*". De rondboogvormige vensters zijn per travee door een rondboog omvat waarboven op de eerste verdieping nog een witstenen waterlijst. In vergelijking met het oorspronkelijke ontwerp sluit de uitgevoerde gevel meer aan bij de indeling van het gebouw, met behoud van de symmetrie maar minder regelmatig. Zo zijn de vensters in de zijdelen anders opgevat dan die in het middenrisaliet met een iets groter middelste venster waardoor drielichten ontstaan. De directeurswoning van deze meisjesschool is ook in de uitgevoerde voorgevel niet duidelijk herkenbaar. Het schrijnwerk in dit volume is vergelijkbaar met dat van de vleugel uit 1857 en ook vrij algemeen bewaard.

De laat 19de-eeuwse uitbreiding van de nijverheidsschool heeft aan de Lindenlei een oranjerode bakstenen lijstgevel van negen traveeën en twee bouwlagen met een middenrisaliet van drie traveeën, bekroond met een attiek en centrale hardstenen sculptuur. Deze gevel werd qua decoratie gelijkaardig afgewerkt als de voorgevel van de meisjesschool, met uitzondering van de zijpartijen die een geaccentueerde middentravee kregen, geflankeerd door vlakke pilasters. De drie traveeën die het middenrisaliet aan weerszijden flankeren, worden gescheiden door gelijkaardige pilasters. De gevels aan de noord- en westzijde van de binnenkoer zijn eenvoudige bakstenen lijstgevels van twee bouwlagen en respectievelijk twintig en vier traveeën, geritmeerd door lisenen met versnijding (pseudo-steunberen). Ook hier werden dezelfde decoratieve elementen toegepast (overhoekse baksteenfriezen en een fries met vierkante paneeltjes waarin vierlobmotief) maar de vensters en deuren zijn steekboogvormig, wat typisch is voor de schoolgebouwen van Charles Van

Rysselberghe. Het zes- à achtdelige schrijnwerk is representatief voor de Gentse scholen (en scholenbouw in het algemeen).

Planindeling en interieur

In de nijverheidsschool bevond zich bij de oplevering in 1859 een twintigtal lokalen, verdeeld over twee verdiepingen: tekenzalen op de eerste verdieping en auditoria, verzamelingen en een bibliotheek op de gelijkvloerse verdieping. De meeste lokalen zijn vrij eenvoudig met bepleisterde vlakke plafonds, gedragen door bepleisterde balken, hier en daar met bewaarde pilasterindeling. Op de gelijkvloerse verdieping van dit gebouw bevond zich destijds de refter en de werkplaats van het voormalige Sint-Agneteklooster. De spitsboogvormige, geprofileerde vensters in de zuidgevel en de oude moerbalken die het interieur overwelfen, zijn hiervan wellicht getuigen. Typerend voor het 19de-eeuwse schoolgebouw is de centrale traphal die volgens de toenmalige opvattingen werd voorzien van scheidingsmuren met openingen (in dit geval boogvormig) in plaats van balustrades om te voorkomen dat kinderen hierop naar beneden zouden glijden, en om toezicht te kunnen uitoefenen. In de noordoostelijke hoek van dit volume bevindt zich nog een bibliotheek, die beschouwd werd als een uiterst belangrijk onderdeel van de school. De bewaarde bibliotheek dateert waarschijnlijk uit de eerste helft van de 20ste eeuw en bevat een parketvloer, boekenkasten in neo-empire en decoratieve lichtarmaturen waarvan er twee ontbreken. Deze bibliotheek is zichtbaar in de gevel aangezien de ramen onderaan dichtgetimmerd werden om kasten tegen te plaatsen.

De meisjesschool uit 1865-1867 behoudt de planindeling van circa 1912, toen dit volume geïncorporeerd werd bij de nijverheidsschool, en de klassen en woonruimtes van de directeurswoning werden samengevoegd tot grotere lokalen. In de hoek van dit volume en dat van de nijverheidsschool uit 1857 bevindt zich op de tweede verdieping een houten katrol boven een luik, mogelijk als oefenmodel of om bepaalde goederen te verplaatsen.

De T-vormige vleugel van de nijverheidsschool uit 1897-1900 heeft op de gelijkvloerse verdieping drie grote zalen (oorspronkelijk voor "*filature de coton*", "*filature de lin*" en "*laboratoire de teinture*") met bakstenen troggewelf op metalen liggers en zuilen. Op de eerste verdieping bevindt zich helemaal in het westen de conferentiezaal. Aan de westzijde van de koer bevindt zich de motorenzaal ("*salle des moteurs*"). Die heeft een houten afdekking waarin een grote centrale rechthoekige lantaarn met beglaasde zijden zorgt voor de verlichting en verluchting van de zaal. Ook de spanten en de beweegbare brug bleven daar bewaard.

Een heel typisch aspect voor de 19de-eeuwse schoolarchitectuur is de aandacht voor gezonde lucht door middel van ventilatie, wat nog aanwezig is bij de gebouwen uit de periode 1857-1900. Op de plannen van Pauli voor de meisjesschool uit 1865 is te zien hoe de lucht afgevoerd werd door pijpen en luchtgaten in de hoeken van de klaslokalen, aan weerszijden van de stoof (aangeduid met a), en hoe de verse lucht aangevoerd werd door de ventilatieopeningen en pijpen (b). Ook de vernuftig opengaande delen in het schrijnwerk passen hierin. Doorheen het gehele complex is heel wat origineel binnenschrijnwerk bewaard, zoals houten (soms beglaasde) binnendeuren.

Art. 3. Voor het beschermde monument gelden de volgende beheersdoelstellingen:

- 1° de algemene doelstelling van de bescherming is het behoud van de erfgoedkenmerken en -elementen die de basis vormen voor de erfgoedwaarden. Elke aanpassing of nieuwe functie moet de beschermde erfgoedwaarden, erfgoedkenmerken en -elementen respecteren en ondersteunen. Bewaren gaat daarbij voor vernieuwen. Dit veronderstelt in de eerste plaats vakkundig onderhoud en conserverende ingrepen. Daarnaast vereist elke beheersdaad een geïntegreerde en duurzame aanpak waarbij de impact op de volledige site met al z'n componenten wordt afgewogen. Bij aanpassingen en/of functiewijziging dient de typologie van het schoolgebouw gerespecteerd. Dit betekent onder meer dat de nieuwe functie de draagkracht van het gebouw niet mag overstijgen;
- 2° de bescherming beoogt het behoud van de restanten van het Sint-Agneteklooster (in opstand en ondergrond) en de schoolgebouwen uit de tweede helft van de 19de eeuw (inclusief de binnenplaats met gedeeltelijke overkapping). Met uitzondering van de zaal

voor stoommachines in het noordwesten, schaden de aangebouwde volumes aan de zuidzijde van de vleugel uit 1857-1859 en aan de noordzijde van de vleugel uit 1897-1900 de erfgoedwaarden van het complex (in het bijzonder de gevelarchitectuur) en deze worden dus bij voorkeur verwijderd, evenals het later gebouwde volume op de binnenplaats (westzijde). De zaal voor stoommachines in het noordwesten doet geen afbreuk aan de erfgoedwaarden van het complex. Het behoud ervan is wenselijk maar wijziging ervan is mogelijk. Het oorlogsmonument op de binnenplaats moet op deze plaats behouden blijven, evenals de gevel die de binnenplaats aan de westzijde afsluit en de motorenzaal ten zuidwesten hiervan. De overige uitbreidingen aan de westzijde doen geen afbreuk aan de erfgoedwaarden van het complex. Het behoud ervan is wenselijk maar verwijdering of wijziging ervan is mogelijk, evenals nieuwbouw (waarvan de schaal is afgestemd op die van de bestaande bebouwing van de site). Hetzelfde geldt voor de muur uit het midden van de 20ste eeuw aan de Lindenlei. Het verdient ten slotte aanbeveling het tuinkarakter te herstellen ten zuiden van de vleugel uit 1857-1859, indien men de bebouwing daar verwijdert;

- 3° met betrekking tot het exterieur zijn de bakstenen buitengevels beeldbepalend, inclusief de decoratie met pilasters, lisenen en friezen, en – voor het volume uit 1857-1859 – de beschilderde knipvoegen. Typisch voor de gevels is verder het historisch schrijnwerk, inclusief de verdeling, het sluitwerk en de historische beglazing. Dit geldt in bijzondere mate voor de gevels in Rundbogenstil, waar het schrijnwerk bepalend is voor de erfgoedwaarde. Indien behoud en herstel niet meer mogelijk is, dient het schrijnwerk vervangen te worden met dezelfde materialen en volgens dezelfde historische constructie- en bouwprincipes. Indien niet-oorspronkelijk schrijnwerk dient vervangen te worden, is het aangewezen dit te doen naar oorspronkelijk model, voor zover dit wetenschappelijk onderbouwd kan worden. Dit geldt niet voor de ramen van de bibliotheek (gelijkvloerse verdieping, aan de oostzijde van de noordgevel van het bouwvolume uit 1857-1859) waar het aangepaste schrijnwerk de waardevolle bibliotheekinrichting ondersteunt. De zuidgevel van de vleugel uit 1857-1859 bewaart op de gelijkvloerse verdieping spitsboogramen van het voormalige klooster. De vijf meest westelijk hiervan, die gedeeltelijk dichtgemetseld zijn, worden bij voorkeur weer geopend, evenals de rondboogramen op de eerste verdieping van die gevel;
- 4° de bescherming van het interieur veronderstelt het behoud van de bewaarde indeling van de schoolgebouwen circa 1912, in het bijzonder de grote lokalen zoals de klaslokalen, de motorenzaal en de drie grote lokalen op de gelijkvloerse verdieping van het volume uit 1897-1900. De waardevolle interieurinrichting en –afwerking wordt bij voorkeur zoveel mogelijk behouden (binnenschrijnwerk, vloeren, bepleistering en dergelijke). Daarnaast moet in het volume uit 1857-1859 de centrale traphal met boogvormige openingen behouden blijven, de bewaarde elementen van het oorspronkelijke kloostergebouw zoals de spitsboogramen op de gelijkvloerse verdieping van de zuidelijke gevel en de moerbalken, de inrichting van de bibliotheek en de katrol met luik op de tweede verdieping. In de vleugel uit 1897-1900 zijn de bakstenen troggewelven op ijzeren liggers en zuilen beeldbepalend op de gelijkvloerse verdieping en dus te behouden. Het verdient ten slotte aanbeveling om ook de interieurinrichting van de conferentiezaal op de eerste verdieping van dit volume te behouden.

Art. 4. De zakelijkrechthouder en de gebruiker van het beschermde monument zijn verplicht de instandhouding en het onderhoud ervan te verzekeren door:

- 1° het goed als een goede huisvader te beheren en de nodige voorzorgsmaatregelen te nemen tegen schade ten gevolge van brand, blikseminslag, diefstal, vandalisme, wind of water;
- 2° de toestand van het goed regelmatig te controleren;
- 3° regulier onderhoud uit te oefenen;
- 4° onmiddellijk passende consolidatie- en beveiligingsmaatregelen te nemen in geval van nood. Hier wordt in het bijzonder verwezen naar de aantasting door huiszwam in de voormalige meisjesschool en motorenzaal.

Art. 5. Voor de volgende handelingen aan het beschermde monument moet een toelating worden aangevraagd:

- 1° het plaatsen, slopen, verbouwen of heropbouwen van een constructie;
- 2° het verwijderen, vervangen, wijzigen of verstevigen van constructieve elementen;
- 3° het verwijderen, vervangen of wijzigen van historische materialen en het toepassen van behandelingen met als doel de historische materialen te reinigen, te herstellen, te verduurzamen of te beschermen tegen verweer en aantasting;
- 4° het uitvoeren van de volgende werken aan het dak en de buitenmuren van constructies:
 - a) het verwijderen, vervangen of wijzigingen van het dakvolume, de dakbedekking, de dakconstructie en gootconstructies;
 - b) het verwijderen van voegen en het hervoegen;
 - c) het aanbrengen, verwijderen, vervangen of wijzigen van de kleur, textuur of samenstelling van de afwerkingslagen;
 - d) het aanbrengen, verwijderen, vervangen of wijzigen van buitenschrijnwerken, deuren, ramen, oculi, poorten, inclusief de beglazing, beslag, hang- en sluitwerk;
 - e) het aanbrengen, verwijderen, vervangen of wijzigen van aard- en nagelvaste elementen, smeedijzer en beeldhouwwerk, inclusief nieuwe toevoegingen;
 - f) het aanbrengen, vervangen of wijzigen van opschriften, publiciteitsinrichtingen of uithangborden, met uitzondering van verkiezingspubliciteit en met uitzondering van publiciteitsinrichtingen, waarbij wordt bekend gemaakt dat het goed te koop of te huur is, op voorwaarde dat de totale maximale oppervlakte niet meer bedraagt dan 4m²;
- 5° graafwerken in functie van het bouwen, verbouwen of heropbouwen van constructies;
- 6° het uitvoeren van de volgende omgevingswerken:
 - a) het plaatsen of wijzigen van boven- en ondergrondse nutsvoorzieningen en leidingen;
 - b) het plaatsen of wijzigen van afsluitingen;
 - c) het aanleggen of wijzigen van verharding met een minimale gezamenlijke grondoppervlakte van 30 m² of het uitbreiden van bestaande verhardingen met minimaal 30 m², met uitzondering van verhardingen geplaatst binnen de straal van 30 meter rond een vergund of een vergund geacht gebouw;
 - d) het uitvoeren van graafwerken die de stabiliteit van de gebouwen en constructies in gevaar kunnen brengen;
 - e) het plaatsen of wijzigen van straatmeubilair, met uitzondering van niet-aard- en niet-nagelvaste elementen en verkeersborden vermeld in artikel 65 van het Koninklijk Besluit van 1 december 1975 houdende algemeen reglement op de politie van het wegverkeer en van het gebruik van de openbare weg;
- 7° het wijzigen van het microreliëf;
- 8° aan het interieur:
 - a) het uitvoeren van destructief materiaaltechnisch onderzoek;
 - b) het uitvoeren van structurele werken en het toevoegen van nieuwe structuren;
 - c) het uitvoeren van werken die het uitzicht of de indeling van het interieur wijzigen;
 - d) het verwijderen, vervangen of wijzigen van historische materialen en het toepassen van behandelingen met als doel de historische materialen te reinigen, te herstellen, te verduurzamen of te beschermen tegen verweer en aantasting;
 - e) het verwijderen, vervangen of wijzigen van plafonds, gewelven, vloeren, trappen, stucwerk, wand- en plafondschilderingen, wandbekledingen, binnenschrijnwerk, inclusief de beglazing, lambriseringen, beslag, hang- en sluitwerk, en van de waardevolle interieurdecoratie;
 - f) het bepleisteren van niet-bepleisterde elementen of het bepleisteren met een andere samenstelling of textuur, alsook het ontleisteren van bepleisterde elementen;
 - g) het beschilderen van ongeschilderde elementen of het schilderen in andere kleuren of kleurschakeringen of met een andere verfsoort dan de aanwezige;
 - h) het plaatsen of vernieuwen van technische voorzieningen, zoals verwarming, klimaatregeling, elektrische installatie, geluidsinstallatie, sanitair, liften en beveiligingsinstallaties, met uitzondering van die installaties waarvoor geen

destructieve ingrepen moeten gebeuren en/of die geen storende visuele impact hebben op de waardevolle interieurs.

Er is geen toelating vereist voor het onmiddellijk nemen van passende consolidatie- en beveiligingsmaatregelen in geval van nood, noch voor de uitvoering van regulier onderhoud.

Brussel, **07 JULI 2017**

De Vlaamse minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed,

A handwritten signature in black ink, consisting of a series of connected loops and a long horizontal stroke at the end.

Geert BOURGEOIS